

Obrazovna politika u EU

Strniščak, Mateja

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:721072>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-02**



Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)



Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

MATEJA STRNIŠČAK

OBRAZOVNA POLITIKA U EU

Završni rad

Pula, 2016.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

MATEJA STRNIŠČAK

OBRAZOVNA POLITIKA U EU

Završni rad

JMBAG: 0303034460, redovita studentica

Studijski smjer: Ekonomija

Predmet: Obrazovna politika

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Opća ekonomija

Mentorica: Prof. dr. sc. Marija Bušelić

Pula, rujan 2016.

IZJAVA
o akademskoj čestitosti

Ja, dolje potpisana studentica _____, kandidat za prvostupnika _____ ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student:

U Puli, _____

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja
Dobriće

u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom

_____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobriće u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljajući na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD	6
2. EUROPA KAO KOLIJEVKA OBRAZOVNE POLITIKE	8
2.1. Obrazovanje kao temelj uspješnog gospodarstva	9
2.2. Obrazovne strategije Europske unije.....	10
3. OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE 2020.....	12
3.1. Program cjeloživotnog učenja (LLP).....	14
3.2. Potprogrami u okviru LLP programa.....	16
3.2.1. Program Erasmus	17
4. OBILJEŽJA HRVATSKOG I EUROPSKOG OBRAZOVNOG SUSTAVA	19
5. USTROJ OBRAZOVNOG SUSTAVA U HRVATSKOJ	21
6. USTROJ OBRAZOVNOG SUSTAVA U EUROPSKOJ UNIJI	24
7. BOLONJSKI PROCES	26
8. FINANCIRANJE ŠKOLA U EUROPSKOJ UNIJI I HRVATSKOJ	27
9. ZAKLJUČAK	32
LITERATURA	34
Popis slika i tablica	37
SAŽETAK	38
SUMMARY	39

1. UVOD

Pojam obrazovanje je jedan od danas vrlo značajnih pitanja. Možemo reći da je obrazovanje jedno od ključnih sastavnica konkurentnosti nekog gospodarstva. Europska unija teži sve većoj konkurentnosti i održivom razvoju pa je stoga visoko obrazovana i kvalitetna radna snaga upravo rješenje za povećanje njene konkurentnosti. Nastankom Europske unije obrazovna politika nije bila vrlo značajna, više se pažnje posvećivalo stvaranju zajedničkog tržišta. S vremenom se počelo posvećivati sve više pažnje obrazovanju te su donijete mnoge strategije kako bi se ono poboljšalo i usavršilo. Prva takva mjera bila je donošenje Lisabonske strategije gdje je Europska unija htjela postati najkonkurentnije gospodarstvo svijeta do 2010. godine. Upravo kvalitetna radna snaga koja je visokoobrazovana stvara sposobnost zemlje da postane konkurentnija. Europska unija kroz svoje različite strategije doprinosi poboljšanju obrazovne politike mnogim svojim članicama, pa tako i Hrvatskoj kroz različite programe u koje se zemlje članice uključuju s ciljem povećanja konkurentnosti i poboljšanja obrazovanja.

Tema ovog završnog rada je Obrazovna politika u EU. Metode koje su se koristile kod ovog završnog rada su: metoda komparacije, metoda analize i sinteze. Glavni cilj ovog rada jest upoznavanje i istraživanje obrazovne politike na području Europske unije. Istraživat će se i opisivati strategije i programi u području obrazovanja koja donosi i provodi Europska unija putem svojih tijela, te na kraju će se pokušati objasniti razine obrazovanja u Europskoj uniji i u Hrvatskoj kao i mehanizmi financiranja koji su prisutni u zemljama članicama Europske unije i u Hrvatskoj.

Rad je podijeljen na devet poglavlja koji uključuju uvod i zaključak. Neka poglavlja podijeljena su na nekoliko potpoglavlja iz razloga da bi se bolje objasnila tema glavnog poglavlja.

Prvo poglavlje odnosi se na Europu kao kolijevku obrazovne politike te su navedene glavne reforme obrazovanja koje su bile značajne za formiranje suvremenog modernog oblika obrazovanja. Unutar tog poglavlja objašnjeno je zašto je obrazovanje temelj uspješnog gospodarstva, te će se tu spomenuti i konkurentnost

kao ključni preduvjet gospodarskog razvoja. Iz toga slijede i obrazovne strategije Europske unije koje su donesene kako bi se ojačala konkurentnost Europske unije.

Treće poglavlje odnosi se na program obrazovanja i osposobljavanja ljudi do 2020. godine, a ponajviše se to odnosi na studente koji sudjeluju u nekom obliku visokog obrazovanja. Unutar tog poglavlja nalazi se potpoglavlje Program cjeloživotnog učenja koji je program u sklopu kojeg su doneseni i potprogrami koji su se primjenili na području Europske unije. Kao jedan od najznačajnijih programa je Program Erasmus koji je donesen Bolonjskom deklaracijom i on se smatra jednim od najuspješnijih programa Europske unije, pa je upravo zbog tog razloga i bolje istraživani i objašnjeni u radu.

U četvrtom poglavlju iznjeta su obilježja hrvatskog i europskog obrazovnog sustava.

Peto i šesto poglavlje odnosi se posebno na ustroj obrazovanja u Hrvatskoj, te posebno na ustroj obrazovanja u Europskoj uniji, drugim riječima posebno se opisuju razine obrazovanja od kojih se sastoji obrazovni sustav u Hrvatskoj te u Europskoj uniji.

Sedmo poglavlja je Bolonjski proces koji je vezan za visoko obrazovanje u Europskoj uniji te su kod toga istaknute značajne reforme koje su se uvele u hrvatske programe visokog obrazovanja.

U posljednjem osmom poglavlju opisuju se metode i načini financiranja osnovnih i srednjih škola u Europskoj uniji, a s druge strane se posebno opisuju metode i mehanizmi financiranja visokog obrazovanja u Europskoj uniji, pa tako i u Hrvatskoj.

U završnom dijelu rada je zaključak koji daje kritički osvrt na cjelokupni završni rad. Na samom kraju završnog rada priloženi su izvori literature koji su se koristili kod pisanja, kao i popis slika i tablica koje se nalaze u glavnom dijelu rada.

2. EUROPA KAO KOLIJEVKA OBRAZOVNE POLITIKE

Obrazovanje u svom modernom obliku počelo se oblikovati početkom devetnaestog stoljeća. Tada su se u Europi počeli uvoditi sustavi osnovnih škola. Sve do uvođenja modernog oblika škole većina tadašnjeg stanovništva nije imala nikakvog obrazovanja zbog tog razloga što je obrazovanje bilo privilegija samo za bogate. Za Europu se može reći da je kolijevka obrazovne politike zbog tog razloga što su upravo najstarija sveučilišta nastala na području Europe. Tako su do polovice devetnaestog stoljeća zemlje kao što su Nizozemska, Njemačka i Švicarska imale univerzalnu politiku obrazovanja za svoje osnovne škole. „Razdoblje između 1870. i II. svjetskog rata u Velikoj Britaniji bilo je značajno jer se uvelo obvezno obrazovanje.“¹ Tako se nije plaćala osnovna škola, dok se srednje školovanje moralo plaćati. „Godine 1944. uveden je Zakon o obrazovanju gdje je obrazovanje bilo besplatno te se granica obrazovanja pomakla na 15 godina starosti, također je uvedena i selekcija učenika u vidu male mature.“² Takav pristup nije bio adekvatan jer je mali broj učenika dalje nastavljalo svoje školovanje. Pa je došlo opet do promjene u sustavu obrazovanja 1964. godine. Tada su se osnovale opće srednje škole, ukinule su se granice između srednjih stručnih škola i gimnazija. Tako se takav sustav obrazovanja nije mijenjao sve do 1988. godine kad su uslijedile značajne promijene. U obrazovanje je bio uveden element tržišne konkurencije, što znači da su se stvarale privatne i samostalne državne škole, pa je stvoren univerzalni okvir u školama državnog sektora i dana je mogućnost stvaranja dotiranih škola koje su se mogle izdvojiti iz kontrole lokalnih vlasti i na taj način primati sredstva od države. Za razvoj obrazovanja u dvadesetom stoljeću karakteristično je da se u prvi plan stavlja sposobnost djeteta te se stoga uvode programi koji su spajali učenje i igru. Tako su različite znanstvene aktivnosti, istraživanja i projekti postali temelj obrazovanja. Moderan sustav obrazovanja formirao se u skladu promjenama u društvu, tako se procesom industrijalizacije i širenjem gradova javila potreba za specijaliziranim obrazovanjem i odgovarajućom radnom snagom. Zanimanja su se mijenjala i počela su biti raznovrsnija, a rezultat tome je dalo to da je sve više ljudi stjecalo znanja pomoću predmeta kao što su prirodne znanosti, matematika i slično. Pojavili su se oblici profesionalnog i specijaliziranog usavršavanja, a obrazovna i poslovna politika

¹ Santini G. i S. Bebek, *Vodič za razumijevanje obrazovanja*, Rifin, Zagreb, 2012., str. 30

² loc. cit.

kretala se u smjeru da se pojedinac obrazuje prema gospodarskim profitom zemlje i samim time i prema određenim zanimanjima.

2.1. Obrazovanje kao temelj uspješnog gospodarstva

Konkurentnost je jedna od ključnih preuvjeta gospodarskog razvoja. Pa su razvijene zemlje spoznale da je upravo konkurentnost složen pojam i da ključnu ulogu ima ljudski kapital točnije razina znanja, vještina i sposobnosti kojom neka zemlja raspolaže. Tako je Europska unija donijela Lisabonsku strategiju s ciljem povećanja konkurentnosti. Kvaliteta radne snage stvara sposobnost zemlje da razvija, proširuje i iskorištava znanja i informacije, te na taj način čini zemlju konkurentnijom i samim time se povećava u zemlji i kvaliteta života. „Najvažnije odrednice kvalitete i konkurentnosti radne snage jesu obrazovni sustav zemlje, podudarnost ponude i potražnje i troškovi rada“³. Sustav visokog obrazovanja s jedne strane predstavlja resurs stvaranja podloge za istraživanje, razvoj tehnologije i inovacije, dok s druge strane predstavlja poveznicu s gospodarstvom te mora odgovoriti na njegove zahtjeve. Obrazovanje predstavlja osnovu konkurentnosti i bez zadovoljavajuće obrazovne strukture nemoguće je postići krajnji cilj svakog gospodarstva a to je rast, kvaliteta života te zaposlenost u nekoj zemlji.

Prema slici 1. koja prikazuje piramidu konkurentnosti koje je razvilo Nacionalno vijeće za konkurentnost prikazuju se faktori koji su potrebni za rast gospodarstva te se prema slici vidi da su u samom njenom temelju obrazovanje, poduzetničko okruženje, kvaliteta poslovnog sektora, te infrastruktura i okoliš. Na drugoj razini nalaze se izvoz, produktivnost, troškovi i investicije koji su nazvani međuproizvodi, a za rezultat se uzimaju rast, kvaliteta i zaposlenost. Možemo zaključiti da je obrazovanje jedna od najznačajnijih elemenata konkurentnosti jer je ono zapravo podloga za ostale uvjete koji se nadovezuju te se ono nalazi s razlogom na dnu same piramide koja je prikazana na slici pod brojem 1.

³ Bušelić, M., Znanje i konkurentnost, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Odjel za ekonomiju i turizam „Dr. Mijo Mirković“, Pula, 2007., str. 42

Slika 1. Piramida konkurentnosti



Izvor: Vuković, D., Kvaliteta i konkurentnost, Inkus d.o.o.
 Dostupno: https://bib.irb.hr/datoteka/578541.WHP-2007-07-1-01_Kvaliteta_i_konkurentnost.pdf (pristupljeno 1. rujna 2016.)

2.2. Obrazovne strategije Europske unije

Godine 2000. na sastanku Europskog vijeća koji se održao u Lisabonu čelnici vlada i država koje su članice Europske unije sklopile su dogovor o strateškom cilju prema kojem je Europska unija do 2010. godine trebala postati najkonkurentnije gospodarstvo koje se temelji isključivo na znanju, te koje je sposobno za održavanje gospodarskog rasta s najvećom stopom zaposlenosti.⁴ Tako je radi postizanja tog cilja uvedena Lisabonska strategija. To je program koji povezuje kratkoročne političke inicijative, te srednjoročne i dugoročne reforme koje se tiču gospodarstva. Deset godina kasnije na sastanku Europskog vijeća europski su čelnici usvojili strategiju pod nazivom Europa 2020. To je bila nova desetogodišnja strategija koja se usmjerila na rast i zapošljavanje te promicanje i provedbu strukturnih reformi. Strategija se sastoji od nekoliko glavnih prioriteta za provođenje smjernica Strategija Europe 2020. Glavne strategije usmjerene su na razvoj i to pametan, održivi i inkluzivan. Pametan razvoj označava razvoj gospodarstva koji se temelji prvenstveno na inovacijama i znanju. Održivi razvoj znači promicanje učinkovitijeg i konkurentnijeg

⁴ <http://www.ffzg.unizg.hr/international/d/Lisabonska-strategija-pojmovnik.pdf> (pristupljeno 30. kolovoza 2016.)

gospodarstva s ciljem poboljšanja poslovnog okruženja, te inkluzivan rast je promicanje zapošljavanja visoke razine gdje je glavni cilj osiguranje socijalne i prostorne kohezije. Također su donesene smjernice Strategije Europa 2020. Gdje se neki ciljevi i tiču same obrazovne politike točnije obrazovanja. Doneseno je pet ciljeva, a to su:

- „1. Podići stopu zaposlenosti stanovništva u dobi između 20 i 64 godine sa sadašnjih 69% na najmanje 75%.
2. Postići cilj ulaganja 3% bruto domaćeg proizvoda (BDP) u istraživanje i razvoj, osobito poboljšanjem uvjeta ulaganja u istraživanje i razvoj od strane privatnog sektora te razviti novi pokazatelj za praćenje inovacija.
3. Smanjiti ispuštanje stakleničkih plinova za barem 20% u usporedbi s razinama iz 1990. godine ili za 30%, ako uvjeti dopuste, povećati udio obnovljive energije u našoj krajnjoj potrošnji energije na 20% te ostvariti porast od 20% u učinkovitosti energije.
4. Smanjiti udio osoba koje rano napuštaju školovanje na 10% sa sadašnjih 15%, te povećati udio stanovništva u dobi između 30 i 34 godine koji su visokog obrazovanja s 31% na najmanje 40%.
5. Smanjiti broj Europljana koji žive ispod praga siromaštva za 25% (potrebno je smanjiti broj osoba ugroženih siromaštvom za 20 milijuna).“⁵

Spomenuti treba da su svi ciljevi navedeni zbog tog razloga što su međusobno povezani. Pa tako primjerice povećanje razine obrazovanja točnije poboljšanje obrazovne politike povećava zapošljavanje, dok povećanje stope zaposlenosti pomaže kod smanjenja siromaštva, jačanje kapaciteta za istraživanje i razvoj, kao i inovacije u svakom sektoru gospodarstva.

Druga strategija pod nazivom EU strategija za mlade – ulaganje i osnaživanje donesena je 2009. godine, te ona donosi smjernice za mlade u nadolazećih deset godina. Glavni ciljevi nove strategije su izraženi već u njenom nazivu a to je ulaganje i osnaživanje. Kod ulaganja će se staviti veća sredstva za razvoj politika koja su značajna za mlade u njihovim svakodnevnim životima, dok s druge strane

⁵ Izvor: Centar za informiranje i savjetovanje u karijeri, EU strategije i drugi dokumenti <http://www.cisok.hr/eu-strategije-i-drugi-dokumenti> (pristupljeno 30.kolovoza 2016.)

osnažavanje predstavlja cilj kojim će se osnažiti mladi u područjima obrazovanja i zapošljavanja.

3. OBRAZOVANJE I OSPOSABLJAVANJE 2020.

Svaka članica EU-a odgovorna je za vlastite sustave obrazovanja i osposobljavanja. Politika Europske unije osmišljena je kao podrška zemljama članicama na način da doprinosi rješavanju zajedničkih izazova, kao što su primjerice nedostatak vještina radne snage, starenje stanovništva i slično. Obrazovanje i osposobljavanje 2020. okvir je za suradnju zemljama članicama u području obrazovanja i osposobljavanja stanovništva. Drugi naziv je ET 2020. „ET 2020. je forum za razmjenu najboljih praksi, zajedničko učenje, prikupljanje i širenje informacija i dokaza o uspješnim metodama te savjeta i podrške glede reformi politike“⁶ Za zajamčeni uspjeh programa ET 2020. sastavljene su takozvane radne skupine koje se sastoje od stručnjaka koje su imenovala države članice te drugi ključni dionici koji rade na zajedničkim alatima i političkim smjernicama na razini Europske unije. U okviru programa ET 2020. U 2009. godini određena su četiri zajednička cilja Europske Unije kojima bi se nastojalo riješiti izazove u sustavima obrazovanja i osposobljavanja do 2020. godine. Prvi cilj je ostvarivanje koncepta cjeloživotnog učenja i mobilnosti, zatim drugi cilj se tiče poboljšanja kvalitete i učinkovitosti obrazovanja i osposobljavanja. Treći cilj je promicanje jednakosti, socijalne kohezije i aktivnog građanstva, te posljednji kojim se poboljšavaju kreativnost i inovacije, koje uključuje poduzetništvo na svim razinama obrazovanja i osposobljavanja. S druge strane na području obrazovanja utvrđene su sljedeće referentne vrijednosti Europske unije za 2020.

- najmanje 95% djece od 4 godine pa do početka obveznog školovanja treba sudjelovati u predškolskom obrazovanju,
- udio petnaestogodišnjaka koji nemaju dovoljne vještine u čitanju, matematici i znanosti treba iznositi manje od 15%,
- stopa učenika koji rano napuštaju osposobljavanje i obrazovanje u dobi od osamnaeste do dvadesetčetvrte godine treba iznositi manje od 10%,

⁶ Europska komisija,
http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/index_hr.htm (pristupljeno 2. rujna 2016.)

- udio osoba u dobi od 30 do 40 godina koje su završile neki oblik visokog obrazovanja treba iznositi najmanje 40%,
- udio onih osoba koje sudjeluju u programu cjeloživotnog učenja trebala bi iznositi najmanje 15%,
- udio osoba koje imaju visokoškolsku diplomu, točnije osoba s početnom strukovnom kvalifikacijom u dobi od 18 – 34 godine koje su provele neko vrijeme na studiju ili na osposobljavanju u inozemstvu treba iznositi najmanje 20%,
- udio zaposlenih diplomata, koje su uspješno završile barem srednje ili visoko obrazovanje prije 1 – 3 godine treba iznositi barem 82%.⁷

Godine 2014. Europska komisija i članice Europske unije provele su istraživanje radi procjene napretka ostvarenog od zajedničkog izvješća iz 2012. godine. Te također radi pripremanja daljnjih prioriteta za suradnju u području obrazovanja na europskoj razini. Primljeni su razni dokumenti, a prema dokumentu „Nacrt zajedničkog izvješća Vijeća i Komisije za 2015. godinu o provedbi strateškog okvira za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja (ET 2020.)“ doneseni su novi prioriteti za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja. Tako su predložena šest nova prioriteta za razdoblje od 2016. do 2020. godine.

- „1. Relevantne i visokokvalitetne vještine i kompetencije, usmjerene na ishode učenja, radi zapošljavanja, inovacija i aktivnog građanstva.
2. Inkluzivno obrazovanje, jednakost, nediskriminacija i promicanje građanskih kompetencija.
3. Otvoreno i inovativno obrazovanje i osposobljavanje, uključujući potpuno prihvaćanje digitalnog doba.
4. Snažna potpora odgojno – obrazovnom osoblju.
5. Transparentnost i priznavanje vještina i kvalifikacija radi olakšanja obrazovne mobilnosti te mobilnosti radne snage.
6. Održivo ulaganje, djelotvornost i učinkovitost sustava za obrazovanje i osposobljavanje.“⁸

⁷ Europska komisija,

http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework_hr (pristupljeno 1. rujna 2016.)

⁸ Nacrt zajedničkog izvješća Vijeća i Komisije za 2015. godinu o provedbi strateškog okvira za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja (ET 2020.), str. 10-12

3.1. Program cjeloživotnog učenja (LLP)

„Pojam cjeloživotnog učenja podrazumijeva aktivnosti vezane za učenje tijekom cijelog života i to radi unapređenja znanja, vještina i sposobnosti.“⁹ Program za cjeloživotno učenje, eng. Lifelong Learning Program skraćeno pod nazivom LLP program, program je Europske unije za obrazovanje i osposobljavanje. LLP program pokriva sve sektore obrazovanja što ga čini najvećim programom u području obrazovanja u Europi. Glavni cilj programa je pridonijeti razvoj Europske unije kao naprednog društva znanja, koji ima održivi gospodarski razvoj, sa većom stopom zapošljavanja te samim time i boljim radnim mjestima i većim stupnjem društvene kohezije. Program se sastoji od nekoliko sektorskih potprograma u sklopu kojih se dodjeljuju stipendije i potpore projektima koji naglašavaju transnacionalnu mobilnost pojedinaca, te koji promiču bilateralna i multilateralna partnerstva te poboljšavaju kvalitetu sustava obrazovanja i stručnog usavršavanja kroz multilateralne projekte. Riječ je o sljedećim podprogramima. U tablici 2. prikazana je struktura programa i potprogrami LLP programa.

Tablica 1. Struktura Programa cjeloživotnog učenja

Comenius (predškolski odgoj i školsko obrazovanje)	Erasmus (visokoškolsko obrazovanje)	Leonardo da Vinci (strukovno obrazovanje i osposobljavanje)	Grundtvig (obrazovanje odraslih)
Transverzalni Program Suradnja i inovacije u cjeloživotnom učenju, učenje stranih jezika, informacijska tehnologija, diseminacija i iskorištavanje rezultata Programa			
Jean Monnet Program Podrška institucijama i aktivnostima u području europskih integracija			

Izvor: Sveučilište u Zagrebu, Ured za međunarodnu razmjenu

Dotupno: https://international.unizg.hr/medjunarodna_suradnja/ll_programme

(pristupljeno 3. rujna 2016.)

Program cjeloživotnog učenja otvoren je svima koji su uključeni u obrazovanje i osposobljavanje, a ti korisnici mogu biti:

⁹ Sveučilište u Zagrebu, ured za međunarodnu suradnju
https://international.unizg.hr/medjunarodna_suradnja/ll_programme (7.9.2016)

- „učenici, studenti, praktikanti, te odrasli u procesu obrazovanja,
- Instruktori, nastavnici i ostalo osoblje koje je uključeno u neki vid cjeloživotnog učenja,
- osobe na tržištu rada,
- ustanove ili organizacije koje omogućavaju izobrazbu u bilo kojem području obrazovanja i osposobljavanja,
- osobe i tijela odgovorne za sustave i politiku nekog sustava cjeloživotnog učenja na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini,
- tvrtke, socijalni partneri i njihove organizacije na svim razinama, uključujući i trgovinske organizacije, te gospodarske komore i industrije,
- tijela koja se bave mentorstvom, savjetovanjem i pružanjem informacija u nekom vidu cjeloživotnog učenja,
- udruženja koja se bave cjeloživotnim učenjem, u koje su uključene i udruge studenata, učenici, studenti, roditelji, nastavnici i odrasli u procesu obrazovanja,
- istraživački centri i tijela koja se bave pitanjima osposobljavanja i obrazovanja,
- neprofitne organizacije, volonterska tijela, nevladine organizacije“¹⁰

Ukupni proračun programa za razdoblje od 2007. godine do 2013. godine iznosio je 6,97 milijardi eura. Glavne aktivnosti kojima se bave programi su stvaranje politika i inovacija u cjeloživotnom učenju, jezici, razvoj sadržaja temeljenih na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama, te širenje i korištenje rezultata.

¹⁰ Europski fondovi,
http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework_hr (PRISTUPLJENO)

3.2. Potprogrami u okviru LLP programa

U okviru LLP programa uključeni su sljedeći potprogrami:

- „1. Program Comenius
2. Program Erasmus
3. Program Leonardo da Vinci
4. Program Grundtvig
5. Transverzalni program
6. Program Jean Monnet“¹¹

Prvi program je Program Comenius koji je namijenjen predškolskom odgoju, osnovnoškolskom i srednješkolskom općem obrazovanju. On omogućuje suradnju obrazovnih institucija i organizacija u okviru tog sustava diljem Europe, a u njih spadaju vrtići, osnovne i srednje škole te ostale ustanove koje su uključene u opće školsko obrazovanje. Također uključuje i pojedince koji radi u tim ustanovama, a to su odgajatelji, nastavnici, ravnatelji, nenastavno osoblje, zatim tu spadaju i nastavnici koji još nisu stekli iskustvo rada u nastavi i nastavnici koji se nakon nekog vremena opet uključuju nastavi. Sudjelovanjem u nekim aktivnostima programa Comenius potiče se razumijevanje i učenje različitosti europskih kultura i jezika te se potiče podizanje razine kvalitete školskog obrazovanja u Europi. Drugi program pod nazivom Erasmus predstavlja program akademske mobilnosti koji je namijenjen visokoškolskom obrazovanju u okviru kojeg se financiraju aktivnosti kao što su mobilnost studenata što uključuje studijski boravak na stranom visokom učilištu ili stručnu praksu u inozemnim poduzećima; zatim mobilnost nastavnog osoblja gdje nastavnik odlazi na stručno usavršavanje u neko strano učilište ili poduzeće i gdje održava nastavu. Program Erasmus također nudi mobilnost nenastavnog osoblja gdje nenastavno osoblje odlazi na stručno osposobljavanje na stranom visokom učilištu ili poduzeću. Treći program je pod nazivom Program Leonardo da Vinci koji obuhvaća strukovno obrazovanje i osposobljavanje na svim razinama, osim za mobilnost visokoškolskog obrazovanja, jer tu mobilnost obuhvaća Erasmus. Program Leonardo da Vinci omogućava usavršavanje stručnih znanja, vještina i

¹¹ Europski strukturni i investicijski fondovi
<http://www.strukturnifondovi.hr/program-za-cjelozivotno-ucenje> (PRISTUPLJENO)

sposobnosti kroz sudjelovanje u mobilnosti, te u europskim obrazovnim projektima. U program su uključene osobe koje su na bilo koji način povezane sa strukovnim obrazovanjem. Četvrti program Grundtvig namijenjen je organizacijama i pojedincima koji su povezani s obrazovanjem i usavršavanjem odraslih, te korisnicima usluga koje navedene institucije i pojedinci pružaju te osobama povezanim s obrazovanjem odraslih. Transvenzalni program povezuje četiri potprograma koji su prije navedeni, a podupire aktivnosti kao što su suradnja u politici i inovacije u cjeloživotnom učenju, aktivnosti vezane za promicanje stranih jezika, razvoja inovativnih na informacijskim i komunikacijskim tehnologijama utemeljenih sadržaja, usluga, pedagogije i prakse cjeloživotnog učenja. Program Jan Monnet podupire obrazovanje i istraživanje u području europskih integracija unutar i izvan Europske unije te je samim time i posljednji program u okviru LLP programa.

3.2.1. Program Erasmus

Povećanje akademske mobilnosti jedan je od glavnih ciljeva Bolonjske deklaracije. Bolonjsku deklaraciju potpisali su 1999. godine svi ministri obrazovanja u Europi te je tada i službeno započeo proces stvaranja europskog visokog obrazovanja. Tako je osnovan Erasmus program koji je potprogram unutar Programa za cjeloživotno učenje. Osnovan je odlukom Europske komisije 14. prosinca 2006. godine. Program je osmišljen da podupire ostvarenje europskog prostora visokog obrazovanja te učvrsti doprinos visokog obrazovanja i višeg strukovnog obrazovanja koji je u procesu inovacije. Glavni cilj programa je poboljšanje kvalitete obrazovanja i povećanje mobilnosti studenata i nastavnog osoblja u Europi. Program je prvenstveno namijenjen studentima, te nastavnom i administrativnom osoblju u svim oblicima tercijalnog obrazovanja i izobrazbe. Isto tako namijenjen je i osoblju drugih institucija i organizacija koji su uključeni u visoko obrazovanje. „Program Erasmus sastoji se od dvije aktivnosti, decentralizirane i centralizirane.“¹² Decentralizirane aktivnosti su dio ovlasti nacionalnih agencija, kao što je to primjerice u Hrvatskoj Agencija za mobilnost i programe EU, te se sastoji od: individualne mobilnosti studenata, nastavnog i nenastavnog osoblja. Tako studenti mogu odlaziti u

¹² Povećanje mobilnosti hrvatske akademske zajednice: Ulazak Hrvatske u program Erasmus, Institut za razvoj obrazovanja, Zagreb, 2007., str. 24-25

inozemstvo zbog stručne prakse ili studijskog boravka, dok nastavno osoblje odlazi u inozemstvo zbog održavanja nastave ili stručnog usavršavanja. Nenastavno osoblje su na primjer zaposlenici referade, knjižnice i slično te je njihova mobilnost namijenjena isključivo za stručno usavršavanje. Osim individualne mobilnosti decentralizirane aktivnosti sastoje se još od intenzivnih programa ili ljetne i zimske škole gdje se okupljaju sudionici iz najmanje tri države te oni obrađuju određene teme. Tu su još i Erasmus intenzivni tečajevi jezika koji su namijenjeni studentima koji odlaze na studij u državu gdje se govore manje poznati jezici. Centralizirane aktivnosti sastoje se od: suradnje visokih učilišta u području inovacija točnije modernizacije obrazovnog sustava, zatim sastoje se od multilateralnih projekata koji se mogu odnositi na razvoj kurikuluma, te modernizaciju sustava visokog obrazovanja i suradnju visokih učilišta s gospodarskim sektorom. U centralizirane aktivnosti ubrajaju se još projekti koji se odnose na osnivanje virtualnih sveučilišta i posljednje aktivnosti vezane su uz popratne mjere koje se odnose na diseminaciju rezultata i prakse. Preduvjet za sudjelovanje visokog učilišta u program Erasmus je Erasmus sveučilišna povelja. To je dokument kojim se jamči da će se program na visokom učilištu provoditi u skladu s pravilima tog programa. „Postoje dvije vrste povelje, a to su Standardna sveučilišna povelja i Proširena sveučilišna povelja.“¹³ Erasmus sveučilišna povelja sastoji se od dva dijela, prvi dio sadrži službene dijelove koji sadrže pitanja o broju studenata na sveučilištu, osoblju, studijskim programima i slično, dok je drugi dio Izjava o Erasmus usmjeravanju kojim se potvrđuje da je visokoobrazovna institucija u stanju slati i primati studente.

Potpisivanjem Ugovora između Agencije i Europske unije godine 2009. Hrvatska je ušla u razdoblje pripremnih mjera čime je hrvatskim visokim učilištima bilo otvoreno po prvi puta mogućnost sudjelovanja u programu od akademske godine 2009./2010. Hrvatska je postala punopravna članica Programa Erasmus 2011. godine.

Program Erasmus+ koji je predstavila Komisija 23. studenog 2011. godine osmišljen je za sljedeći višegodišnji okvir Europske unije od 2014. do 2020. godine. Glavni cilj koji se želi postići je ulaganje u obrazovanje i osposobljavanje mladih u Europi putem jedinstvenog intenzivnog programa. Tim novim programom koji se primjenjuje od 1.

¹³ ibidem, str. 26

siječnja 2014. godine povezuju se prethodno navedeni zasebni programi na području visokog obrazovanja. Spomenuti treba da su u program po prvi puta uključeni i amaterski sportovi. Erasmus+ program nastoji pojednostaviti i preustrojiti aktivnosti koje su povezane s trima ključnim načinima djelovanja na ciljnim područjima, to su prije svega obrazovna mobilnost, suradnja za inovacije i dobru praksu te posljednji podrška reformi politike. „Središnju ulogu u programu ima visoko obrazovanje, pa se prema procjenama Komisije smatra da će godišnje 4 milijuna osoba u razdoblju od 2014. do 2020. moći iskoristiti mogućnost za mobilnost. Ukupan iznos financijskih sredstava koji je dogovoren u pregovorima Parlamenta, Vijeća i Komisije iznosi 14,77 milijuna eura, gdje se udio od 33,3% od ukupnog iznosa izdvaja za visoko obrazovanje.“¹⁴ Zaključak je da je visoko obrazovanje ključni obrazovni sektor koji Europska unija financira.

4. OBILJEŽJA HRVATSKOG I EUROPSKOG OBRAZOVNOG SUSTAVA

Europska unije teži tome da se sustavi obrazovanja njenih članica maksimalno usklade no, nažalost javni obrazovni sustavi još uvijek se međusobno razlikuju. Vrijeme trajanja osnovnoškolskog i srednješkolskog obrazovanja znatno se razlikuju. Raspon godina u kojem se djeca uključuju u osnovnu školu je između 3 i 7 godina starosti. Djeca u dobi od pet godina u školu kreću u Grčkoj, Litvi, Mađarskoj, Malti, Nizozemskoj, Engleskoj, Walesu i Škotskoj. Djeca u dobi od šest godina kreću u školu u najviše zemalja Europske unije i to čak njih 18. U Tablici 2. navedeni je popis zemalja članica Europske unije prema duljini obveznog obrazovanja.

Raspon završavanja osnovnoškolskog obrazovanja kreće se u rasponu od 10 do 16 godina, a samim time u tim godinama i počinje srednjoškolsko obrazovanje, dok u rasponu od 15 do 20 godina života završava srednjoškolsko obrazovanje. Spomenuti treba da Hrvatska po ovom segmentu pripada prosjeku. Vrijeme obveznog obrazovanja u Hrvatskoj jedno je od najkraćih obveznih obrazovanja u Europi,

¹⁴ Europski parlament, http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/hr/displayFtu.html?ftuld=FTU_5.13.4.html (pristupljeno 30. kolovoza 2016.)

točnije niti jedna druga članica Europske unije nema kraći ciklus obveznog obrazovanja od devet godina.

U tablici 2. navedeno je da jedino Hrvatska ima 8 godina obveznog obrazovanja. Što se tiče strukture obrazovnih sustava Hrvatski školski sustav najviše ima sličnosti sa sustavima Češke i Slovenije. Struktura obrazovnih sustava Francuske, Austrije, Italije i Švedske pokazuju sličnosti, dok s druge strane obrazovni sustavi Njemačke, Slovačke i Švicarske gotovo nemaju dodirnih točaka s ostalim obrazovnim sustavima.

Tablica 2. Duljina obveznog obrazovanja prema članici Europske unije

Duljina obveznog obrazovanja	Članica Europske unije
8 godina	Hrvatska;
9 godina	Belgija, Bugarska, Češka, dio Njemačke, Estonija, Litva, Austrija, Portugal, Slovenija, Finska, Lihtenštajn;
10 godina	Danska, dio Njemačke, Republika Irska, Estonija, Grčka, Španjolska, Francuska, Italija, Poljska, Rumunjska, Slovačka, Island, Norveška i Cipar (10 godina i 4 mjeseca);
11 godina	Litva, Luksemburg, Malta, Engleska, Wales, Škotska;
12 godina	Sjeverna Irska;
13 godina	Mađarska, Nizozemska

Izvor: G. Santini, S. Bebek, Vodič za razumijevanje obrazovanja, Rifin, 2012., str.86

Hrvatska je zemlja u razvoju i kao takva suočava se s različitim društvenim i ekonomskim promjenama, pa stoga i s reformama u obrazovnom sustavu posljednjih nekoliko godina. 2005. godine studira se na bolonjskom principu studiranja. Također, iste te godine je uveden HNOS ili Hrvatski nacionalni obrazovni standard za osnovnu školu, a cilj mu je bio uklanjanje suvišnih obrazovnih sadržaja i također uvođenje suvremenog načina proučavanja koji je temeljen na istaraživačkoj nastavi, samostalnom i skupnom radu te primjenjivom znanju i vještinama. 2009. godine u srednjoškolsko obrazovanje uvedena je državna matura i informatiziran način prijave na visoka učilišta nakon završetka srednje škole. 2006. godine razvio se Hrvatski kvalifikacijski okvir (HKO) koji „je instrument uspostave kvalifikacija stečenih u Republici Hrvatskoj, kojim se daju osnove za jasnoću, pristupanje, prohodnost, stjecanje i kvaliteta kvalifikacija“.¹⁵ Drugi instrumenti koji su uključeni u obrazovni

¹⁵ G. Santini, S. Bebek., op. cit., str. 64

sustav Hrvatske su Nacionalni kvalifikacijski okvir koji „je instrument uspostave kvalifikacija stečenih u određenoj zemlji, kojim se daju osnove za jasnoću, pristupanju, prohodnosti, stjecanje i kvalitetu kvalifikacija.“¹⁶ Europski kvalifikacijski okvir koji je ustrojen tako da djeluje kao sredstvom kojim se prepoznaje i razumije kvalifikacija između nacionalnih kvalifikacijskih okvira. Iako su se dogodile od 2006. godine mnoge promjene u obrazovanju i razvijali različiti programi i instrumenti obrazovni sustav i dalje je opterećen brojnim slabostima. Tako je stanje u osnovnim i srednjim školama te fakultetima, prema statističkim podacima uglavnom nepovoljno. Razlog nisu loše postavljeni ciljevi već kriva dijagnoza tadašnjeg stanja, te načini provođenja reforma. Reforma koja se dogodila u srednjim školama je državna matura. Kod visokog obrazovanja programi su uglavnom zastarjeli, opremljenost je gotovo nikakva, a metode predavanja i učenja još se uvijek svode samo na nabranjanju knjiga i informacija koje nemaju skoro nikakvu primjenu u stvarnom svijetu. Naravno, takva situacija nije na svim fakultetima, ali nažalost to ne mijenja opću sliku.

5. USTROJ OBRAZOVNOG SUSTAVA U HRVATSKOJ

Obrazovni sustav u Hrvatskoj sastoji se od četiri razine. Prva razina je predškolsko obrazovanje, zatim osnovno obrazovanje koje traje osam godina, srednje obrazovanje, te posljednje visoko obrazovanje. Posebno treba naglasiti da obvezno obrazovanje i odgoj u Hrvatskoj traje osam godina, dok u nekim zemljama Europske unije traje 9 godina i podijeljen je na nekoliko stupnjeva. Predškolsko obrazovanje obuhvaća obrazovanje, odgoj i skrb o djeci predškolske dobi. Predškolski odgoj ostvaruje se programima odgoja, zdravstvene zaštite, obrazovanja, prehrane i socijalne skrbi za djecu u dobi od najmanje 6 mjeseca do polaska u školu. „Od ukupnog broja vrtića u hrvatskoj privatnih je 18%, državnih 78%, a vrtića vjerskih zajednica 4%.“¹⁷ Druga razina obrazovanja je osnovnoškolsko obrazovanje koje traje osam godina i obavezo je za svu djecu u dobi od šest do petnaest godina. Osnovnoškolsko obrazovanje bi svakom djetetu trebalo olakšati snalaženje u društvu kroz savladanje standardiziranog govora, čitanja i pisanja, prihvaćanje temeljnih moralnih načela društva kojem pripada i djelomično poznavanje barem jednog jezika.

¹⁶ ibidem, str. 64

¹⁷ ibidem, str. 67

Važno je napomenuti da Hrvatska ima vrlo visoke stope upisa u osnovno obrazovanje, ali problem je taj da obrazovanje nije strukturirano i sadržajno usklađeno s istovrsnim obrazovanjem u razvijenim zemljama Europske unije. Naime problem koji postoji je taj što u Hrvatskoj osnovna škola traje dulje, a obvezna znatno kraće nego što je to u razvijenim zemljama. Srednje obrazovanje čini vezu između obveznog osnovnog i neobveznog visokog obrazovanja. Glavna svrha srednjeg obrazovanja jest proširiti i produbiti temeljna znanja s težištem na nekom određenom sadržaju te osposobiti učenika za obavljanja poslova u okviru struke koju je izabrao. Sustav srednjeg obrazovanja obuhvaća opće škole tj. gimnazije koje traju četiri godine te strukovne škole u kojima obrazovanje traje neovisno o vrsti nastavnog plana i programa, a traje od jedne do pet godina. Po završetku srednjeg obrazovanja učenik stječe srednju stručnu spremu, odnosno završetkom jedne ili dvije godine srednjeg obrazovanja stječe se takozvana niža stručna sprema. Postoje i umjetničke škole koje su podijeljene u područja plesne, glazbene, likovne i druge umjetnosti te traju najmanje četiri godine, čijim završetkom učenik stječe srednju stručnu spremu. „Upisane kvote u srednje škole su visoke, tako primjerice za 2011. godinu iznosile su oko 70% za više razine srednjoškolskog obrazovanja od ukupnog broja upisanih.“¹⁸ Problem kod srednjeg obrazovanja koji se javlja je taj da je teško privući mlade u strukovno obrazovanje, osim toga strukovno obrazovanje nije se dovoljno brzo uspjelo prilagoditi promjenama u gospodarstvu i potrebama malih i srednjih tvrtki. „Također je problem što puno mladih ispada iz srednjeg obrazovanja, pa tako oko 1,5% upisanih učenika od ukupnog broja upisanih učenika u školu ne uspije završiti srednju školu.“¹⁹ Gimnazije su škole gdje se potiče intelektualna širina i istraživačka radoznalost, a koje se dijele na opće, klasične, jezične i prirodoslovno – matematičke.

Obrazovni sustav Hrvatske sastoji se od 4 glavne razine, a osim toga postoji i peta razina, a to je obrazovanje odraslih. Tako srednjoškolsko obrazovanje odraslih obuhvaća posebne programe za stjecanje stručne spreme ili srednje školske, niže stručne spreme, programe prekvalifikacije i programe osposobljavanja i usavršavanja. Jedna od najvažnijih razina obrazovanja je visoko obrazovanje. Sustav visokog obrazovanja predstavlja glavni resurs koji stvara podlogu za istraživanja,

¹⁸ ibidem, str. 68

¹⁹ loc cit

razvoj tehnologije i inovacije s jedne strane, te s druge strane predstavlja poveznicu s gospodarstvom te mora odgovoriti na njegove zahtjeve. Visoko obrazovanje obuhvaća sveučilišta koji su glavni izvor znanstvene djelatnosti, te veleučilišta i visoke škole. Sveučilišni studiji studente osposobljavaju za obavljanje poslova u znanosti i visokom obrazovanju u poslovnom svijetu, javnom sektoru i društvu. Ti studiji obuhvaćaju tri razine, preddiplomski, diplomski i poslijediplomski studij. Preddiplomski studij traje tri do četiri godine, diplomski jednu do dvije, dok poslijediplomski studij traje tri godine. Veleučilišta i visoke škole obavljaju svoje djelatnosti visokog obrazovanja putem organizacije i izvođenja stručnih studija. Na stručnom studiju student stječe vještine i znanja koja omogućuju obavljanje stručnih zanimanja, gdje se osposobljavaju za neposredno uključivanje u radni proces. Oni obuhvaćaju dvije razine, prva je stručni studij koji može trajati kraće od tri godine ili tri ili više i specijalistički diplomski stručni studij. U Hrvatskoj trenutno ima 10 sveučilišta. „Problem koji se javlja kod visokog obrazovanja je to da tek jedna trećina studenata završi upisani studij, dok je prosječno vrijeme studiranja 7,7 godina.“²⁰

„U Hrvatskoj ima gotovo 100 000 nepismenih osoba i 1 400 000 osoba bez ikakve kvalifikacije, visokoobrazovanih osoba ima svega oko 8%, te ako se tome dodaju i oni s višom školom postotak se diže na 12%.“²¹ Zasebna cjelina koja je prije bila spomenuta kod srednjeg obrazovanja je obrazovanje odraslih, ono je najzapostavljeniji i najnerazvijeniji dio obrazovnog sustava u Hrvatskoj. Obrazovanje odraslih ima dvije glavne funkcije, prva je kompenzacijska funkcija, a druga je funkcija daljnjeg trajnog obrazovanja. Prva funkcija obrazovanja odraslih očituje se u temeljnom osposobljavanju odraslih, točnije u nadoknađivanju obrazovnih zaostataka odraslih osoba do kojih je došlo zbog obrazovnog propusta u mladosti. Druga funkcija sastoji se od stjecanja novih znanja, vještina, stavova i navika kojima se odrasla osoba osposobljava za uspješno suočavanje s novim zahtjevima. „U usporedbi sa zemljama Europske unije u Hrvatskoj je samo 2,2% odraslog stanovništva od 25 godine do 64 godine sudjeluje u nekom obliku obrazovanja i izobrazbe, dok je u zemljama Europske unije za istu dobnu skupinu vrlo veći i iznosi 9,1%.“²²

²⁰ ibidem, str. 70

²¹ ibidem, str. 70

²² ibidem, str. 71

6. USTROJ OBRAZOVNOG SUSTAVA U EUROPSKOJ UNIJI

„Model (1)+3+3+3+3(4) obveznog obrazovnog sustava u raznovrsnim kombinacijama prisutan je u sve više zemalja Europske unije, koja preporuča upravo taj model i ostalim članicama koje pristupaju Europskoj uniji.“²³ Tako kod tog modela prvu godinu predstavlja predškolski odgoj koji se ostvaruje u dječjim vrtićima i jaslicama te različitim drugim izvanobiteljskim oblicima rada s djecom kao što su primjerice igraonice. Takav odgoj i obrazovanje obuhvaća djecu koja su predškolske dobi. Drugi dio modela je obvezno obrazovanje i odgoj koji traje 9 godina. Obvezno obrazovanje je podijeljeno na tri godišnja stupnja, pa tako svaki stupanj predstavlja zaokruženu cjelinu i povezanost međusobno. Prvi niži stupanj osnovne škole traje tri godine i počinje upisom učenika u prvi razred osnovne škole. Učenici se upisuju u prvi razred navršetkom šeste godine života, također učenici se mogu upisati i prije pod uvjetom koji štite normalni razvoj osobe. Niži stupanj obuhvaća 1., 2. i 3. razred osnovne škole, a temeljna obrazovna zadaća mu je da učenik stekne standardizirane vještine pisanja, čitanja i računanja te pobliže upoznaje sebe i svoje mogućnosti, okolinu, te djelovanje u skupini kao uvod u složenije oblike socijalizacije. U nižem stupnju osnovne škole nema ocjena, jer se procjenjuje učenikov razvoj, te ga se podučava da sam vrednuje svoj rad, a o svim tim rezultatima obavještavaju se roditelji djece te se na taj način s njima surađuje. „Osnovne odgojne vrijednosti koje se ostvaruju na ovom stupnju su konkretizacija ideje o učenju i snažno motiviranje za učenje kao oblik razvoja i samoodređenja.“²⁴ Kod ovog stupnja se uvodi i učenje jezika pod nazivom „jezik A“ a uvodi se u trećoj godini nižeg osnovnoškolskog obrazovanja i tu je riječ o engleskom jeziku. Srednji stupanj osnovnog obrazovanja traje tri godine, te obuhvaća 4., 5. i 6. razred obveznog osnovnoškolskog obrazovanja, a dob učenika je od 9 godina do 12 godina. Kod srednjeg stupnja uvode se sadržaji koji s jedne strane sadrže predmete, a s druge strane interdisciplinarnu vještinu. Strani jezik „B“ se uvodi u petom razredu ovog stupnja, a učenici mogu birati između francuskog, njemačkog, ruskog, španjolskog, talijanskog ili nekog drugog jezika. Posljednji stupanj osnovnog obaveznog obrazovanja naziva se viši stupanj, te traje tri godine i obuhvaća 7., 8. i 9. razred. Kod tog stupnja se u potpunosti provodi predmetna nastava. Svi predmeti se ocjenjuju od ocjene jedan do pet, a ocjena jedan je također prolazna ocjena i ne

²³ A. Mijatović, *Obrazovna revolucija i promjene hrvatskog školstva*, Hrvatski zemljopis, 2002., str. 72

²⁴ *ibidem* str. 75

zahtjeva nikakve dodatne mjere, već naprotiv učenik se može prijaviti za popravni rok i mogućnost ispravka ocjene ako on to želi.

Da bi se učenik upisao u srednje obrazovanje uvjet za to je završena devetogodišnja osnovna škola, a upis se vrši na temelju prosjeka ukupnog uspjeha u sva tri razreda višeg stupnja te dodatnih bodova koji se mogu ostvariti skupinom od dva ili tri predmeta koja se smatraju iznimno važnim za školovanje u srednjoj školi za koju se učenik odluči. Po potrebi mogu se dodati i dodatni kriteriji kao što su sudjelovanje u radu klubova, ekoloških skupina, humanitarni rad i slično. Srednje obrazovanje traje od tri do pet godina i omogućava solidna znanja za prvo zaposlenje i za nastavak školovanja na višim školama i fakultetima. Svi segmenti u srednjem obrazovanju sadržavaju visoku razinu teorijske i aplikativne informatičke i programske pismenosti koje su temeljne pretpostavke za buduću prilagodbu u sklopu pojedinih struka i prekvalifikacija. Najkvalitetniji oblik srednjeg obrazovanja i stručne preobrazbe je gimnazija. Nastavni plan i program srednje škole sadržava u prvom i drugom razredu 25% izbornih sadržaja, dok u trećem 30% tih sadržaja od ukupnog broja nastavnih sati godišnje. Nakon završetka srednjeg obrazovanja obavezno se polažu završni stručni ispiti, državne mature, te međunarodna matura koju polažu učenici jedino ako to žele. Učenici koji su uspješno položili državnu maturu imaju mogućnost da se upišu na sveučilišta bez razredbenog postupka, a upis se vrši na temelju uspjeha ostvarenog na državnoj maturi, a oni koji nisu bili uspješni na državnoj maturi pristupaju razredbenom postupku.

„Visoko obrazovanje prema Bolonjskoj shemi (3+2+2) traje ukupno sedam godina“²⁵, gdje se prve tri godine odnose na preddiplomski ili drugim riječima dodiplomski studij, druge dvije na diplomski studij, te posljednje dvije na poslijediplomski znanstveni studij, dok poslijediplomski stručni studij traje 2 godine.

²⁵ ibidem, str. 118

7. BOLONJSKI PROCES

„Pojam Bolonjski proces podrazumijeva reformu visokog obrazovanja u kojoj danas sudjeluje 46 europskih zemalja. Cilj je tog procesa povećati konkurentnost i kvalitetu europskog visokog obrazovanja u odnosu na ostale razvijene zemlje. Donesen je potpisivanjem Bolonjske deklaracije 19. lipnja 1999. godine koju su potpisala ministarstva za visoko obrazovanje iz 29 država.“²⁶ Države koje su potpisale Bolonjsku deklaraciju morale su uvesti mnoge reforme u sustave visokog obrazovanja. Uvele su se tri razine studija, gdje se prva odnosi na preddiplomski studij koji traje tri do četiri godine, slijedi diplomski studij u trajanju od jedne ili dvije godine, kod toga treba napomenuti da preddiplomski i diplomski studiji trebaju trajati najviše pet godina, dok se treća razina odnosi na poslijediplomski studij, odnosno doktorski studij. Druga reforma je uvođenje novog bodovnog sustava tzv. ECTS te je to europski prijenos bodova kojim se omogućuje veća mobilnost studenata unutar Europske unije. Kako su tri razine studija uvođenjem bolonjskog procesa jednake u svim europskim zemljama sveučilišta će lako razumijeti gdje se pojedini student nalazi u svojem studiranju, te će studentu biti lakše provesti dio studiranja u inozemstvu. Ključni element ECTS bodovnog sustava je koeficijent radnog opterećenja studenta. Radno opterećenje opisuje količinu vremena koja je potrebna studentu da savlada i izvrši sve svoje obveze vezane uz nastavu i učenje kao što su to primjerice predavanja, seminari, vježbe, samostalno učenje i slično, te s druge strane koje su potrebne kako bi student postigao pozitivan uspjeh na ispitu i kako bi postigao očekivani ishod učenja. Stoga jedan bod označava određeni broj radnih sati, gdje jedan bod iznosi između 25 i 30 sati rada. Svaki redovni student u jednoj godini može steći 60 ECTS bodova. Treća reforma u visokom obrazovanju se odnosi na nove akademske nazive odnosno stručni nazivi. Pa student koji je završio prvu razinu studija stječe naziv prvostupnik, završetkom druge razine magistar, te posljednje treće razine postiže akademski stupanj doktor znanosti.

²⁶ Sveučilište u Zagrebu

<http://www.unizg.hr/studiji-i-studiranje/cjelozivotno-obrazovanje-i-usavršavanje/podrska-nastavnicima/ucenje-i-poucavanje-u-visokom-obrazovanju-upravo/bolonjski-proces/> (pristupljeno 10. rujna 2016.)

8. FINANCIRANJE ŠKOLA U EUROPSKOJ UNIJI I HRVATSKOJ

Svaka država članica Europske Unije prilagođava sustav obrazovanja prema svojim potrebama i mogućnostima, pa tako se u skladu s tim razvijaju i novi sustavi financiranja, a svaki od njih je na svoj način poseban. Kada neka država traži načine za provođenje neke reforme tada često inspiraciju traži u primjerima iz drugih država. Tako način financiranja u obrazovanju koji je u primjeni u jednoj državi ne mora točno biti primjenjen u nekoj drugoj ali može poslužiti kao inspiracija za reforme, posebice kod onih zemalja koje su tradicionalno slične po ustroju i načinu javnog financiranja. Može se zaključiti da glavni način financiranja obrazovanja u Hrvatskoj ali i u Europskoj uniji je onaj iz državnog proračuna. S druge strane u europskim zemljama postoji velika raznolikost u sustavu financiranja obrazovanja, zbog toga što su se sustavi razvijali tijekom više desetljeća kako bi zadovoljivi potrebe pojedinaca, društva u cjelini i samim time i gospodarstva. U nekim zemljama Europske Unije središnja državna tijela ili ministarstva izravno školama uplaćuju sredstva za plaće nastavnog osoblja. Te zemlje su Irska, Španjolska, Hrvatska, Cipar, Nizozemska, Portugal i Slovenija. S druge strane zemlje mogu i same isplaćivati plaće nastavnicima. Zemlje koje isplaćuju same plaće nastavnicima su Belgija, Njemačka, Italija, Mađarska, te Malta. U preostalim zemljama članicama Europske unije središnja državna tijela/ministarstva dijele zaduženja koja su vezana uz uplatu sredstava za plaće i isplaćene plaće nastavnicima s upravnim tijelima niže vlasti. Upravna tijela niže vlasti uključuju tijela lokalnih vlasti, pa zatim regionalnih vlasti te jedinice državne uprave. Za kupnju operativnih dobara i usluga ili za izravnu nabavu navedenih dobara i za dostavljanje tih istih u škole u gotovo svim zemljama lokalne su vlasti zadužene za uplatu sredstava potrebnih za financiranje istih. U većini zemalja dio tih sredstava ili ukupna sredstva dolaze od središnjih tijela vlasti. Također, postoje iznimke, pa primjerice u Hrvatskoj navedena sredstva dolaze iz lokalnih poreza ili prihoda gradova ili općina, točnije kada je riječ o osnovnim školama ta sredstva dolaze od prihoda općina, a kada je riječ o srednjim školama ta sredstva dolaze od prihoda gradova. Na taj način se uglavnom financiraju osnovne i srednje škole.

Ukupna financijska sredstva za visoko obrazovanje u Hrvatskoj, ali i ostalim članicama Europske unije dolaze upravo iz državnog proračuna. U mnogim zemljama primjetan je trend smanjenja proračunskih sredstava i povećanje vlastitih prihoda

visokih učilišta u kojima značajnu stavku imaju školarine. Teško je napraviti realnu sliku i usporedbu s obzirom da u Hrvatskoj nedostaje dovoljno razvijen sustav državnih potpora koje su namijenjene studentima, a koji je prisutan u zemljama članicama Europske unije. U Hrvatskoj je prijekopotrebno uvesti državne programe koji se tiču stipendiranja i kreditiranja studenata. Pošto važnu stavku prihoda u financiranju visokih učilišta imaju školarine potrebno je pojasniti taj pojam, pa tako je školarina „ekonomski doprinos, odnosno iznos novca koji student mora uplatiti za upis, pohađanje i završetak studija na visokom učilištu.“²⁷ Školarine se plaća instituciji visokog obrazovanja ili državnom sektoru visokog obrazovanja koju mora uplatiti student. Školarine u pojedinim zemljama nisu povezane sa sveučilištem. Međutim, student je dužan plaćati naknadu koja se tada usmjerava na druge stipendije, programe stambenog zbrinjavanja i slično. Upisnine i školarine su dva različita pojma koja treba razlikovati zbog toga što se pojam upisnina obično koristi za plaćanje naknade pri upisu studenta na visoko učilište, dok pojam školarina znači da student sudjeluje u snošenju troškova obrazovanja na visokom učilištu. Postoje zemlje u kojima je pristup obrazovanja besplatan gdje država koja uključuje sve porezne obveznike snosi puni trošak obrazovanja. Ali one zemlje u kojima institucije naplaćuju naknade, porezni obveznici sudjeluju u dijelu troška. U mnogim zemljama Europske unije postoje mehanizmi pomoću kojih se preraspodjeljuje trošak visokog obrazovanja, pa obitelji s prosječnim ili visokim dohocima plaćaju relativno više naknade za obrazovanje, dok su one obitelji s niskim dohocima izuzete od plaćanja ili primaju određeni iznos pomoći kao potporu. Tablica 2. Prikazuje koje zemlje imaju sustave kod kojih se plaća školarina i iznos školarine, te zemlje u kojima studenti ne moraju plaćati školarine. Pa tako se vidi da primjerice u Engleskoj svi studenti moraju plaćati školarine, osim onih pojedinih socijalnih kategorija studenta. Najčešći model kod izrade proračuna za javne institucije visokog obrazovanja je dogovaranje godišnjih alokacija od strane Vlade, točnije nadležnih ministarstva ili agencija. Takav slučaj je u Češkoj, Irskoj, Mađarskoj, Njemačkoj, te Sloveniji. Također, postoji u nekoliko država i model trogodišnjih ugovora između država i institucije visokog obrazovanja, taj model se primjenjuje u zemljama kao što su Austrija, Finska i Švedska. U mnogim zemljama uvedene su školarine koje se ne moraju plaćati za

²⁷ A. Andabaka, Školarine visokih učilišta u zemljama Europske unije i Hrvatskoj, str. 2
https://www.researchgate.net/publication/301695133_Skolarine_visokih_ucilista_u_zemljama_Europske_unije_i_Hrvatskoj (pristupljeno 9.rujna. 2016.)

studiranje. Školarine se ne plaćaju u Austriji, Češkoj, Finskoj, Irskoj, Sloveniji i Švedskoj, te u Njemačkoj, naglasiti treba za Njemačku da se školarine plaćaju u devet pokrajina od šesnaest. Oni studenti koji prekorače redovni rok studija, ponavljači, izvanredni studenti, studenti na programima profesionalnog usavršavanja studenti na diplomskim i poslijediplomskim studijima, te strani studenti izvan Europske Unije u nekim zemljama moraju plaćati studij. U te zemlje spadaju, Engleska i Mađarska. Kod Engleski treba naglasiti da je ona jedinstveni slučaj jer u Engleskoj svi studenti moraju plaćati školarine, drugim riječima studenti snose veliki i značajni dio troška visokog obrazovanja, dok u Mađarskoj postoji dvojna kategorija redovnog studenta, a takav slučaj je i u Hrvatskoj. Naime, s jedne strane oni studenti koji ulaze u kvotu subvencioniranja od strane ministarstva ne plaćaju školarinu, dok oni koji prelaze kvotu moraju platiti školarinu. Osim toga treba napomenuti da u navedenoj zemlji Mađarskoj dodatno se sankcioniraju i studiranje nakon redovnog roka, te također i izvanredan studij.

Tablica 3: Financiranje obrazovanja prema odabranoj članici EU

Austrija	Školarine nema unutar redovnog studijskog trajanja programa za domaće i EU studente. Nakon isteka roka godišnje 760 EUR. Strani studenti izvan EU godišnje 760 EUR. Izvanredni studenti godišnje 760 EUR.
Češka	Školarina nema unutar redovitog studijskog trajanja programa za domaće i EU studente. Školarine postoje za strane studente izvan EU, na stručnim programima usavršavanja i za predugo studiranje. Također se naplaćuju školarine za studije na stranim jezicima.
Engleska	Školarine za sve, osim pojedinih socijalnih kategorija. Domaći i EU studenti plaćaju u rasponu do 3.736 EUR godišnje. Strani studenti koji dolaze izvan EU-a plaćaju školarine u rasponu od 4.000 do 21.000 EUR.
Finska	Nema školarina. Raspravlja se o uvođenju školarina za strane studente izvan EU, odnosno za programe koji se izvode na engleskom.
Irska	Nema školarina za preddiplomski studij. Školarine plaćaju: Diplomski studenti (4.900-5.200 EUR). Poslijediplomski studenti (4.100-6.400 EUR). Studenti koji produže trajanje studija (cca. 4.000-6.000 EUR). Školarine plaćaju strani studenti koji dolaze izvan zemalja EU (raspon od 12.800 do 29.000 EUR).
Mađarska	Dvije kategorije studenata: subvencionirani od države (ne plaćaju školarine) i studenti za vlastite potrebe (2004.g. to je bilo oko 40% studentske populacije). Plaćaju između 200 – 2.000 EUR godišnje. Naplaćuje se i studiranje preko redovnog roka, te studij uz rad.
Njemačka	Za preddiplomske studije u pet saveznih pokrajina nema školarina, u četiri se naplaćuju samo u slučaju prekoračenja redovnog roka studija, a u šest se naplaćuju cijeloj populaciji – iznos do 650 EUR po semestru. Diplomski studiji se naplaćuju, varijabilno.
Slovenija	Školarina nema unutar redovnog trajanja preddiplomskog i diplomskog studija. Školarine za izvanredne studente i studente na poslijediplomskim programima. Strani studenti koji dolaze izvan EU i/ili nemaju sporazum sa Slovenijom plaćaju studij.
Švedska	Nema školarina. Raspravlja se o uvođenju školarina za strane studente izvan EU, za programe koji se izvode na engleskom jeziku.

Izvor: Institut za razvoj obrazovanja, Modeli financiranja visokog obrazovanja: primjeri prakse u devet zemalja Europske unije, Zagreb, 2010., str. 105-106

Dostupno:

http://www.iro.hr/userdocs/File/Publikacije/IRO_Modeli_financiranja_visokog_obrazovanja_u_EU_2010.pdf (pristupljeno 30. kolovoz 2016.)

U većini zemalja Europske unije osiguravaju se „popusti“ posebnim skupinama za visoko obrazovanje, a to su u većini slučajeva domaći studenti te zemlje. Studenti obično tada ne snose puni trošak školarine i upisnine, a njih se svrstava u dva osnovna načina sniženja ili potpunog izuzeća plaćanja školarina. Prvi način je utemeljen na ekonomskom položaju studenta, gdje studenti koji dolaze iz obitelji sa vrlo niskim dohotkom izuzeti od plaćanja školarine ili plaćanju njegov niži iznos, dok se kod drugog načina uzimaju u obzir ocjene iz svjedodžbe iz srednje škole ili akademska postignuća na prijemnim ispitima. U tablici 4. Prikazani je iznos godišnjih školarina u studente unutar Europske unije.

Tablica 4: Školarine i potpore na javnim visokim učilištima u zemljama EU

Zemlja	Dječji doplatok po iznosu	Porezni krediti	Vrsta potpore po veličini	Postojanje zahtjeva za uspješnost	Školarina (u godišnjem iznosu) za studente unutar EU	Studenti izvan EU
Austrija	Da (srednji)	Da	Znatna	Da	727 €	1.452 €
Belgija (flamanska)	Da (srednji)	Da	Mala	Da	Do 505 €	Varijabilna
Belgija (francuska)	Da (srednji)	Da	Mala	Da	Do 726 €	Do 1.984 €
Češka	Da (niski)	Da	Srednja	-	Nema	Umjerena
Danska	Ne	Ne	Mala	Da	Nema	Nema
Estonija	Da (visoki)	Da	Srednja	Da	Nema	Do 5.100 €
Finska	Ne	Ne	Velika	Da	Nema	Nema
Francuska	Da (srednji)	Da	Mala	Da	Varijabilna	Varijabilna
Njemačka	Da (visoki)	Da	Srednja	Da	Nema	Nema
Mađarska	Ne	Da	Znatna	Da	Do 300 €	Do 6.000 €
Irska	Ne	Da	Mala	Da	750 €	Varijabilna
Italija	Ne	Da	Srednja	Da	1.000 €	Varijabilna
Latvija	Ne	Da	Znatna	Ne	Varijabilna	Varijabilna
Litva	Da (ograničeni)	Da	Srednja	Ne	320 €	Varijabilna
Malta	Ne	Ne	Mala	Ne	25 €	Varijabilna
Nizozemska	Ne	Da	Srednja	Da	1.505 €	Varijabilna
Norveška	Ne	Ne	Srednja	Da	Nema	Nema
Poljska	Ne	Da	Srednja	Da	Nema	Varijabilna
Portugal	Ne	Da	Velika	Ne	464 - 852 €	464 - 852 €
Slovačka	Da	Da	Srednja	Da	Nema	Varijabilna
Slovenija	Da (ograničeni)	Da	Srednja	Da	Nema	Do 3.000 €
Švedska	Ne	Ne	Nema	Da	Nema	Nema
Engleska/Wales	Ne	Da	Srednja	Ne	1.689 €	Do 33.000 €
Škotska	Ne	Ne	Srednja	Ne	Odgoda plaćanja	Varijabilna

Izvor: A, Andabaka, Školarine visokih učilišta u zemljama Europske unije i Hrvatskoj, 2006., str. 4

Dostupno: https://www.researchgate.net/publication/301695133_Skolarine_visokih_u_cilista_u_zemljama_Europske_unije_i_Hrvatskoj (pristupljeno 30. kolovoza 2016.)

9. ZAKLJUČAK

Obrazovanje u svom modernom obliku počelo se oblikovati početkom devetnaestog stoljeća na području Europe pa se stoga misli da je Europa kolijevka obrazovne politike jer su upravo na tom području nastala najstarija sveučilišta. Konkurentnost je jedan od ključnih preduvjeta gospodarskog razvoja te u tome ima veliku ulogu ljudski kapital točnije razina znanja. Kvalitetna radna snaga stvara sposobnost zemlje da razvija, proširuje i iskorištava znanja i informacije te putem tog načina čini zemlju konkurentnijom. Najvažnija odrednica kvalitete radne snage upravo je obrazovni sustav zemlje. Prema piramidi konkurentnosti obrazovanje je jedan od temeljnih faktora koji za rezultat daje rast, bolju kvalitetu života, te punu zaposlenost nekog gospodarstva. 2000. godine donesena je Lisabonska strategija na području Europske unije kojom bi upravo ona trebala postati najkonkurentnije gospodarstvo svijeta. Deset godina kasnije usvojena je strategija Europa 2020 te je samim time i to nova desetogodišnja strategija koja je usmjerena na pametan, održiv i inkluzivan razvoj. U sklopu te strategije proizašao je program Obrazovanje i osposobljavanje 2020 koji je okvir za suradnju zemalja članica Europske unije u području obrazovanja i osposobljavanja stanovništva. U sklopu tog programa pokrenut je i Program cjeloživotnog učenja, eng. Lifelong Learning Program, te se taj program sastoji od nekoliko potprograma koji su: Program Comenius, Program Erasmus, Program Leonardo da Vinci, Grundtvig program, Transverzalni program i Jean Monnet program. Ukupna sredstva programa za cjeloživotno učenje u razdoblju od 2007. do 2013. godine iznosila su 6,97 milijardi eura. Program Erasmus najuspješniji je potprogram u okviru Program za cjeloživotno učenje. Program je osmišljen da podupire ostvarenje europskog prostora koji se temelji na visokom obrazovanju i na taj način povećava mobilnost studenata, te nastavnog i nenastavnog osoblja. Program se sastoji od decentralizirane i centralizirane aktivnosti. Program Erasmus+ zamijenio je postojeći Program Erasmus te je on predložen i iznesen za razdoblje od 2014. do 2020. godine. Ukupni iznos financijskih sredstava programa iznose 14,77 milijarde eura, gdje je udio od 33,3% namijenjen visokom obrazovanju. Iz tog se zaključuje da je visoko obrazovanje ključni obrazovni sektor Europske unije.

Europska unija teži da obrazovni sustavi njenih članica budu maksimalno usklađeni, da bi se obrazovni sustavi u svim članicama mogli što brže i bolje prilagođavati njenim odredbama. U stvarnom svijetu slika nije takva pa se još uvijek sustavi međusobno bitno razlikuju. Vrijeme trajanja obveznog obrazovanja se razlikuje, pa tako u hrvatskoj obvezno obrazovanje traje 8 godina, dok primjerice u nekim zemljama kao što su to Belgija, Češka, Estonija, Litva, Austrija, Portugal i Slovenija vrijeme trajanja obveznog obrazovanja traje 9 godina. Hrvatski ustroj obrazovanja bitno se razlikuje od ostalih članica Europske unije. On se sastoji od 4 razine, dok model koji preporučuje Europska unija (1)+3+3+3+3(4) obuhvaća više razina i time traje i dulje. Što se tiče visokog obrazovanja slika je drukčija. Visoko obrazovanje u hrvatskoj usklađeno je s Bolonjskom deklaracijom koja je donesena 1999. godine. Uvedene se tri razine visokog obrazovanja; preddiplomski, diplomski i poslijediplomski studiji. U hrvatskoj kao i u svim ostalim članicama Europske unije uveden je tzv. ECTS bodovni sustav. Kod treće reforme uveli su se i priznali novi akademski nazivi. Glavni način financiranja osnovnog i srednjeg obrazovanja koji je prisutan je upravo iz državnog proračuna. Visina školarina se bitno razlikuje u članicama Europske unije, pa tako se u Engleskoj visoko obrazovanje plaća u cijelosti, dok primjerice u Finskoj nema plaćanja školarina.

LITERATURA

Knjige:

1. Bušelić, M., *Znanje i konkurentnost*, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Odjel za ekonomiju i turizam „Dr. Mijo Mirković“, Pula, 2007.
2. Domović, V., *Europsko obrazovanje: koncepti i perspektive iz pet zemalja*, Školska knjiga, Zagreb, 2011.
3. Mijanović, A., *Obrazovna revolucija i promjene hrvatskog školstva (prinos koncepciji i strategiji promjena školstva Republike Hrvatske)*, Hrvatski zemljopis, Zagreb, 2002.
4. Santini G. i S. Bebek, *Vodič za razumijevanje obrazovanja*, Rifin, Zagreb, 2012.
5. *Povećanje mobilnosti hrvatske akademske zajednice: Ulazak Hrvatske u program Erasmus*, Institut za razvoj obrazovanja, Zagreb, 2008.

Internetski izvori:

6. Dolenc, D. (2010.), *Modeli financiranja visokog obrazovanja: primjeri prakse u devet zemalja Europske unije*, Institut za razvoj obrazovanja, Zagreb
http://www.iro.hr/userdocs/File/Publikacije/IRO_Modeli_financiranja_visokog_obrazovanja_u_EU_2010.pdf (pristupljeno 25. kolovoza 2016.)
7. Vuković, D. (2007.), *Kvaliteta i konkurentnost*, Inkus d.o.o.
https://bib.irb.hr/datoteka/578541.WHP-2007-07-1-01_Kvaliteta_i_konkurentnost.pdf (pristupljeno 27. kolovoza 2016.)
8. Andabaka. A., *Školarine visokih učilišta u zemljama Europske unije i Hrvatske*,
https://www.researchgate.net/publication/301695133_Skolarine_visokih_ucilista_u_zemljama_Europske_unije_i_Hrvatskoj (pristupljeno 30. kolovoza 2016.)
9. Institut za razvoj obrazovanja

<http://www.iro.hr/hr/informiranje-i-savjetovanje-o-visokom-obrazovanju/studiranje-u-europi/visoko-obrazovanje-u-europi/#1> (pristupljeno 30. kolovoza 2016.)

10. Europski parlament

http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/hr/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.13.4.html (pristupljeno 30. kolovoza 2016.)

11. Obrazovanje i strukturno osposobljavanje

http://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/hr/FTU_5.13.3.pdf (pristupljeno 1. rujna 2016.)

12. Žiljak T., Politike cjeloživotnog učenja u Europskoj uniji i Hrvatskoj, Otvoreno učilište, Zagreb

[file:///C:/Users/User/Downloads/Anali_2004_13_ZILJAK_225_243%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/Anali_2004_13_ZILJAK_225_243%20(1).pdf)

(pristupljeno 3. rujna 2016.)

13. Europska unija

https://europa.eu/european-union/topics/education-training-youth_hr (pristupljeno 3. rujna 2016.)

14. Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih

<http://www.asoo.hr/default.aspx?id=3745> (pristupljeno 4. rujna 2016.)

15. Europska komisija

http://ec.europa.eu/education/policy/index_hr.htm (pristupljeno 5. rujna 2016.)

16. Europska komisija

http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/index_hr.htm (pristupljeno 5. rujna 2016.)

17. Europski strukturni i investicijski fondovi

<http://www.strukturnifondovi.hr/program-za-cjelozivotno-ucenje> (pristupljeno 6. rujna 2016.)

18. Sveučilište u Zagrebu

https://international.unizg.hr/medjunarodna_suradnja/II_programme (pristupljeno 7. rujna 2016.)

19. Sveučilište u Zagrebu

<http://www.unizg.hr/studiji-i-studiranje/cjelozivotno-obrazovanje-i-usavrsavanje/podrska-nastavnicima/ucenje-i-poucavanje-u-visokom-obrazovanju-upravo/bolonjski-proces/> (pristupljeno 10. rujna 2016.)

20. Agencija za znanost i visoko obrazovanje

<https://www.azvo.hr/hr/visoko-obrazovanje/bolonjski-proces> (pristupljeno 10. rujna 2016.)

Popis slika i tablica

Slike:

Slika Piramida konkurentnosti.....10

Tablice:

Tablica 1. Struktura programa cjeloživotnog učenja.....14

Tablica 2. Duljina obveznog obrazovanja prema članici Europske unije.....20

Tablica 3. Financiranje visokog obrazovanja prema odabranoj članici EU.....30

Tablica 4. Školarine i potpore na javnim visokim učilištima u zemlja EU.....31

SAŽETAK

Konkurentnost je jedan od ključnih preduvjeta gospodarstva za razvoj. Europska unija donijela je Lisabonsku strategiju s ciljem povećavanja njezine konkurentnosti. Obrazovanje danas predstavlja osnovu konkurentnosti, a bez zadovoljavajuće obrazovne strukture nije moguće postići krajnji cilj u svakom gospodarstvu, a to je rast, bolja kvaliteta života, te puna zaposlenost. Lisabonska strategija donesena je 2000. godine., te je bila obvezujuća za narednih deset godina, gdje se kasnije usvojila nova strategija pod nazivom „Europa 2020“. Strategija se sastoji od nekoliko glavnih prioriteta, a usmjerena je na pametan, održiv i inkluzivan razvoj. Strategija pod nazivom EU strategija za mlade – ulaganje i osnaživanje, donesena je 2009. godine., te donosi smjernice za mlade ljude. Obrazovanje i osposobljavanje 2020 naziv je za suradnju zemalja članica Europske unije u području obrazovanja i osposobljavanja stanovništva koji se sastoji od nekoliko radnih skupina. Program cjeloživotnog učenja najveći je program u području obrazovanja u Europskoj uniji. Sastoji se od nekoliko potprograma; Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig, Transverzalni program, te Jean Monnet program. Program Erasmus najuspješniji je program u okviru Programa za cjeloživotno učenje. Europska unija teži da sustavi obrazovanja njenih članica budu na maksimalni način usklađeni, no obrazovni sustavi se još uvijek međusobno razlikuju. Duljina obveznog obrazovanja jedna je od glavnih razlika obrazovnih sustava članica, te je ona u rasponu od osam do trinaest godina. Hrvatska je članica koja ima najkraće vrijeme trajanja obveznog obrazovanja. Ustroj obrazovnog sustava u Hrvatskoj sastoji se od četiri razine, dok model koji preporučuje Europska unija svojim članicama sastoji se od više razina, te traje duže. Visoko obrazovanje u Europskoj uniji provodi se po Bolonjskom procesu. Glavni načini financiranja obrazovanja dolaze iz državnog proračuna.

Konkurentnost, Europska unija, strategija, obrazovanje, program

SUMMARY

One of the key precondition for economy growth is the competitiveness in this section. The European Union has developed The Lisbon Recognition Convention with the intention of increasing its competitiveness. Nowadays the education is the base system for competitiveness, and without a satisfactory education structure it is not possible to achieve goals in each economy, which are growth, better life quality and full employment. The Lisbon Recognition Convention has been developed and declared in 2000, and was obligatory for the next ten years, when a new strategy has been developed „Europe 2020“. This strategy is made of a few main priorities and focused to the smart, sustainable and inclusive growth. EU Strategy *for Youth* – investing and empowering has been developed in 2009, and contains guidelines for young people. Education and training 2020 is a collaboration program between EU member states in educating and training the population which is made of several work groups. Lifelong Learning Programme is the biggest programme in the European Union in the field of education in general. It is made of several subroutines like Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci, Grundtvig, transversal programme and Jean Monnet programme. The Erasmus Programme is the most successful programme in the Lifelong Learning Programme context. The European Union tends to make its member states education systems similar but they are still very different. The length of the compulsory education is still one of the main differences between member state countries and is in the range between eight to thirteen years. Republic of Croatia is the member state which has the shortest range of compulsory education. The management of the education system in Croatia has four levels, and the European Union recommends the model that lasts longer and has more than four levels. Higher education in European Union is still developing by the Bologna process. The main source of financing the high education is provided by the government budget.

Key words: competitiveness, European Union, strategy, education, programme